

Loránd MÁDLY

ÎNTRE POLITICĂ, PUBLICISTICĂ ȘI POEZIE – FRANZ OBERT (1828-1908)

Pentru contemporani, deceniul neoabsolutist a reprezentat un moment de cotitură, resimțit din plin de toate păturile societății, o epocă marcată de caracteristici divergente și controversate, în funcție de poziția observatorului. Inaugurată după depunerea armelor la Șiria în august 1849, moment care marca sfârșitul conflictelor militare din jurul revoluției pașoptiste, și terminată oficial prin Diploma din octombrie 1860, epoca neoabsolutistă a însemnat pentru Transilvania, înainte de toate, politica autoritară a guvernului austriac, marcată mai ales la început de represiunea efectuată contra foștilor insurgenți-revoluționari din anii 1848-1849, resimțită mai ales de către elitele maghiare ale provinciei, dar și de politica reformistă și de egală îndreptățire a tuturor națiunilor, care a venit în sprijinul românilor ardeleni, care, după secole de lipsă a drepturilor politice elementare, beneficiau acum de șanse nemaîntâlnite de afirmare.

Pe punctul median al resimțitelor efecte ale politicii autorității în timpul deceniului neoabsolutist s-au situat sașii ardeleni, care au avut o poziție și o politică deosebită în peisajul transilvănean. Beneficiind încă din Evul Mediu de largi prerogative oferite prin privilegii, confirmate și întărite de nenumărate ori, sașii ardeleni au constituit întotdeauna un factor important al politicii la nivelul Transilvaniei, chiar dacă nu și-au putut adjudeca niciodată o poziție dominantă, deținută, până în anul 1848, doar cu câteva excepții, de nobilimea maghiară.

Această situație politică, care a împins pe sașii ardeleni aproape întotdeauna la limita acceptării de compromisuri politice cu scopul de a întări poziția politică proprie (ce deținea o importanță esențială pentru existența sașilor ardeleni ca grup de populație, întărită prin prezența unor instituții politice specifice, care asigurau funcționalitatea sistemului de organizare propriu), a determinat și decizia istorică a anului 1848. În acel an, se punea problema susținerii autorităților revoluționare maghiare sau a autorităților imperiale, care se bucurau deja de sprijinul românilor ardeleni.

După o fluctuație decizională, care a culminat în acceptarea condiționată de către delegații sași din Dieta de la Cluj a proclamației revoluționare maghiare, sașii ardeleni au hotărât în mod unanim și motivat să stea de partea Vienei, de unde așteptau rezolvarea și menținerea drepturilor lor istorice.

În toate demersurile politice ale sașilor ardeleni din anii revoluționari 1848 și 1849, dar și în cursul deceniului neoabsolutist, un rol important au deținut elitele, care în numeroase cazuri acționau în numele autorităților politice proprii ale națiunii săsești. Pe lângă comitele națiunii – Franz von Salmen în toată această perioadă –, amintind și membrii numeroaselor delegații săsești trimise la Viena în scopul susținerii intereselor politice sau bisericești, s-au evidențiat câțiva lideri locali care aveau un cuvânt greu de spus în „periferiile” Transilvaniei și care nu activau în cele două mari centre ale politicii săsești – Sibiu și Brașovul.

Între aceste figuri, un rol important a avut Franz Obert, om politic, învățător, preot și poet. Activitatea pe multiple planuri era o caracteristică fundamentală a elitelor celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, iar în cazul sașilor ardeleni, o constantă era împletirea funcțiilor didactice și bisericești, însoțită de cea a activității politice cu cea bisericească, dat fiind că, după anul 1852, reprezentarea politică nemaifiind posibilă datorită dizolvării Universității Săsești, singurul organ reprezentativ și consultativ al sașilor ardeleni rămăsese Consistoriul Superior al Bisericii Evanghelice, care se preocupa mai ales de rezolvarea chestiunilor școlare și bisericești, care și înainte cădeau într-o anumită măsură în atribuțiile Universității (ca, de exemplu, dotarea-finanțarea instituțiilor de învățământ).

Franz Obert a fost unul dintre cei mai importanți creatori de literatură cu conotații politice din anii 1849-1860. S-a născut în data de 6 ianuarie 1828, la Tătârlău, ca fiu al unui preot din comitatul Târnavei. După terminarea studiilor universitare la Leipzig, a fost învățător la Mediaș, din mai 1860 preot la Șoala, iar din anul 1869 preot la Valea Viilor.¹ În perioada activității sale ca profesor la Mediaș a scris și prima carte de lectură săsească pentru clasele primare (*heimisches Lesebuch*), publicată în anul 1859, care s-a bucurat de o puternică apreciere din partea Bisericii Evanghelice, considerându-se că „nutrește și întărește sentimentele pentru Biserică și Patrie”.² Mai târziu, în anul 1861, Obert va concepe o carte de lectură și pentru clasele superioare, fiind foarte activ și în redactarea revistei bisericești și școlare „Schul- und Kirchenbote für das Sachsenland”, a cărei publicare va porni în anul 1866. Friedrich Teutsch îl caracteriza pe carismaticul Franz Obert ca având „*un spirit mobil și plin de interese diverse, având la inimă înainte de toate școala elementară*”³. Este adevărat că Obert a scris în anii '50, într-o „perioadă a acumulării”, numeroase versuri care nu erau pe placul regimului, punându-i-se ulterior piedici accesului la publicitate; se pare că acesta a fost motivul pentru care el s-a considerat un „rătăcit” sau chiar „exilat” de pe scena vieții publice, încercând să-și publice numeroasele creații în mod anonim, nerecunoscând paternitatea asupra acestora nici în cercurile apropiate.⁴

De amintit este și afilierea lui Franz Obert, aidoma multor intelectuali ai vremii sale, la frățiile studentești, fenomen răspândit în cazul transilvănenilor, mai ales în rândurile acelor care au studiat în spațiul german. Astfel, acesta făcea parte încă din vremea studenției din frăția „Frankonia” din Graz, afilierea sa la frăția „Violeta” din Leipzig fiind de dată mai târzie (1874).⁵

Rolul presei săsești și activitatea publicistică a lui Franz Obert

După sfârșitul mișcărilor revoluționare, în anul 1849, sașii transilvăneni, ca națiune fidelă Coroanei imperiale în timpul luptelor, beneficiau de o poziție avantajoasă, invidiată, dar și contestată de către celelalte națiuni transilvănene, mai ales de către românii care se temeau de acapararea hegemoniei de către sași în cazul în care vor obține țara de coroană proprie, ideal politic în direcția căruia erau investite toate energiile și eforturile.

Această situație deosebită a națiunii săsești, care se concretiza pe plan politic prin menținerea organizării proprii în cadrul districtului Sibiu până în anul 1852, sau prin prezența a numeroși funcționari sași în aparatul administrativ, era însoțită și de o anumită libertate de exprimare în presă, până în anul 1852 fiind aplicate doar câteva restricții. Așa s-a ajuns în situația ca presa săsească să constituie o platformă de manifestare pentru idei diverse, uneori contrare, conflictul acestora ajungând în câteva cazuri să ia proporțiile unor scandaluri de presă. Aceste disensiuni, devenite publice, au avut însă un impact negativ asupra imaginii sașilor ardeleni în fața autorităților, evidențiind lipsa de unitate a politicienilor sași. În presă au fost arătate, în mod mai mult sau mai puțin voalat, chiar și critici la adresa regimului sau a evoluției chestiunilor transilvănene. Reluarea criticilor a continuat însă după sfârșitul deceniului neoabsolutist, mai ales prin revista „Siebenbürger Quartalschrift”, care era rodul revenirii pe scena publicisticii a lui Heinrich Schmidt, cel mai prolific, dar și mai controversat dintre publiciștii și oamenii politici ai sașilor ardeleni din acea perioadă.

¹ Fr. Teutsch, *Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das Sächsische Volk*, vol. III, Sibiu, p. 339; F. J. Trausch, *Schriftstellerlexikon oder biographisch-literarische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutschen*, vol. III, Brașov, 1871, p. 21.

² Vezi F. J. Trausch, *op. cit.*, p. 22; Fr. Teutsch, *G. D. Teutsch. Geschichte seines Lebens*, Sibiu, 1909, p. 106.

³ Fr. Teutsch, *Geschichte der evangelischen Kirche in Siebenbürgen*, Sibiu, 1922, vol. II, p. 371.

⁴ *Die Literatur der Siebenbürger Sachsen. 1849-1918*, București, 1979, p. 11.

⁵ Horst Grimm, Leo Besser-Walzel, *Die Corporationen*, Frankfurt a.M., 1986, p. 339.

În acest context se înscrie și activitatea publicistică a lui Franz Obert, domeniul său fundamental fiind poezia, care avea foarte des conotații politice. Doar puține dintre creațiile sale au văzut lumina tiparului înainte de anul 1860, însă avem de-a face și după acest an, deseori, cu poezii scrise în timpul neoabsolutismului și reflectând realitățile acestei scurte dar intense perioade. Alături de Franz Obert, domeniul „poeziei politice” a interesat și pe alți oameni de litere dintre sașii ardeleni. Aici putem aminti mai cu seamă pe Andreas Gräser, Johann Friedrich Geltch (1815-1851), sau Viktor Kästner, renumit mai ales pentru creațiile sale poetice în dialectul săsesc (de altfel, și Franz Obert a scris câteva astfel de poezii).

Cea mai cunoscută creație a lui Obert este de fapt o „rescriere” a imnului săsesc (*Siebenbürgen, Land des Segens* – Transilvania, țară a binecuvântării), dar într-o formă adaptată realităților stării de asediu. Primele versuri sunt foarte asemănătoare cu primele din fiecare strofă a „imnului”, însă versurile care urmează în cadrul fiecărei strofe descriu deja realitatea existentă, care nu concordă în nici un fel cu atmosfera senină a „imnului”. Astfel, în „țara veselă”, un tutore acționează după bunul plac, „țara bogată” este sărăcită de război, fiind asemănătoare cu un han unde toți au mâncat dar nu au plătit, „țara liberă” seamănă mai mult cu o închisoare, în care toți tac și se supun, iar în ultima strofă autorul exprimă îndurerarea sa față de toate acestea și dorința de a reda țării libertatea și onoarea. Aici avem iarăși de-a face cu o creație aparținând „rătăcitului”, cu un stil specific „folclorului politic” atât de drag revistei „*Siebenbürger Quartalschrift*”. După lecturarea acestei poezii, ne dăm seama de impactul situației politice, dar și materiale, pe plan intern, asupra mentalităților, și trebuie să ne imaginăm că aproximativ în acest fel suna „imnul săsesc” recitat în deceniul neoabsolutist.

Către patrie

*Transilvanie, țară veselă,
Îmi pari atât de îngrijorată,
Aproape ca o casă a unui orfan,
Unde mâna dură a tutorelui
Face și decide după bunul plac,
Chiar dacă-l tulbură pe cel orfan.*

*Transilvanie, țară bogată,
Îmi pari atât de sărăcicioasă.
Îmi amintești de un han,
Afară, în război, unde, ceea ce a găsit,
Fiecare a luat și a mâncat repede
Și nu s-a mai întors să plătească.*

*Transilvanie, țară liberă,
Îmi pari atât de încătușată,
Îmi amintești de o închisoare,
Unde cuvântul liber este exilat,
Unde convingerea tace,
Unde toți se înclină în supunere.*

*Transilvanie, țară scumpă,
O, cum mă doare soarta ta!
Ți-aș da cu plăcere înapoi
Ceea ce numești tu comoara ta:
Libertatea ta, onoarea ta,
Puternica apărare a dreptului tău!*

Starea de asediu este fundalul pe care a fost scrisă și următoarea poezie scurtă, care reprezintă practic un îndemn, izvorât din istorie, pentru a sta și lupta pentru drepturile sașilor. Este o creație interesantă, în care apare din nou o evocare a frumuseților *pământului crăiesc*, dar și apelul la istorie:

În timpul stării de asediu⁶

*Tu, șir al sașilor, cu coroana cetăților tale,
Cu satele tale împodobite, cu strălucirea orașelor tale,
Tu ești împresurat, și avertizat prin noapte,
Ascultați, răsună vocea lui Honterus: O, nu dormiți, pregătiți-vă, rugați-vă, vegheați!*

Următoarea poezie, publicată tot aici, ne prezintă, prin folosirea din abundență a metaforelor, situația poporului săsesc din perioada neoabsolutistă, mai precis sub starea de asediu, prin răpirea tuturor libertăților, fiind lansat și îndemnul ca, în ciuda tuturor greutăților, acesta să poarte cu demnitate „capul german” în continuare. La sfârșit, este subliniat caracterul vremelnic al regimului existent și exprimată speranța legată de căderea acestuia, prin „venirea primăverii”.

Poporului săsesc⁷

*Spulberate sunt porțile cetăților tale,
Zdrobită e puterea drepturilor tale,
Libertatea ta este adusă în cădere,
Tricolorul tău este în colb.
Dar, chiar dacă timpurile te-au jefuit,
O, poartă cu mândrie capul german!*

*Că zeii se înclină în fața ta,
Pentru care ar trebui să fii sacrificat,
Că, dacă pătura de ceață se rupe,
Tu te poți arăta fără pată,
De aceea, chiar dacă te-au jefuit timpurile,
O, poartă cu mândrie capul german!*

*Nu te îndoii în tristețea ta
De tine și de viitorul tău,
Dreaptă este judecata lumii de către Dumnezeu,
Către El să-ți îndrepti privirile îndoliate
Și, chiar dacă timpurile te-au jefuit,
O, poartă cu mândrie capul german!*

*Odată vine și primăvara,
Gheața se rupe, strânsoarea coboară,
Când îți aduce acesta o viață nouă,
Speranța încă nu a mințit.
De aceea, chiar dacă timpurile te-au jefuit
O, poartă cu mândrie capul german!*

⁶ Fr. Teutsch, *Geschichte der Siebenbürger Sachsen* ..., p. 313; reiese din text că autor al poeziei este G. D. Teutsch, fiind amintit în același context și Friedrich Müller; în G. D. Teutsch, *Geschichte seines Lebens*, același Fr. Teutsch amintește iarăși pe tatăl său ca fiind autorul poeziei, recitată într-un cenaclu (p. 97). Friedrich Müller s-a născut în anul 1828, la Sighișoara, a studiat la universitățile din Leipzig și Berlin, după întoarcere a lucrat ca profesor la Sighișoara, iar din 1869 s-a dedicat carierei preoțești.

⁷ *Siebenbürger Quartalschrift*, 1860, caietul 4, p. 119; Fr. Teutsch, *op. cit.*, p. 340.

Cel mai adecvat putem încheia această prezentare a celor mai semnificative poezii cu conotație politică ale lui Franz Obert cu o versificare a dorințelor acestuia, care se îndreaptă mai cu seamă către acordarea libertății de exprimare, urmată de expresia poetică a „dezghețului” politic, anunțat în anul 1859:

Dorința mea⁸

*O, aș putea cânta un cântec
Care pătrunde în inimă,
Care în fiecare suflet uman
Ar forța o veritabilă mișcare.*

*Aș cânta tare în țară
Cu sunet plin și clar.
Crezul să fie descătușat
De toate constrângerile umane.*

*Aș merge cu plăcere de la casă la casă
În toată patria
Și aș prinde toată ura
Și i-aș frânge legătura.*

*Și aș duce în fața tronului împăratului,
La urmă îngenunchind,
Răsplata înaltei faime a împăratului,
Arătându-i în cântec liber:*

*Dacă el, din decizie proprie,
În ciuda invidiei și urii și luptei,
Spre neplăcerea celor întunecați,
Ar elibera scrierea și cuvântul!*

Cântec de primăvară⁹

*Motto: „Schimbări conforme timpurilor în legislație și administrație”.
Manifestul din 15 iulie 1859.*

*Azi rugăciuni urcă spre cer,
Mâinile sunt împreunate;
Vestea aduce de la ureche la ureche:
„Nevoile s-au isprăvit!”*

*Azi bat mii de inimi mai tare
Ca mulțumire și dragoste.
O, dacă ar rămâne căldura cea scumpă
În inimi pe veci!*

⁸ *Siebenbürger Quartalschrift*, 1860, caietul 3 (ciclul „Aus: Gedichte eines Verschollenen während des Belagerungszustandes” – din poezia unui rătăcit/disparut din timpul stării de asediu); autor este Franz Obert.

⁹ Poezia aparține tot lui Obert, vezi Fr. Teutsch, *op. cit.*, p. 340.

*Acum Imperiul stă pe fundament solid,
Lupta poate deci începe,
Libertatea sfințește legătura noastră,
Deci trebuie să învingem.*

*De acum, dorim tare și fidel
Să folosim noua libertate,
Și să ne apărăm cu curaj
Contra tiraniei de orice fel.*

Una dintre cele mai interesante mărturii despre evenimentele deceniului neoabsolutist în Transilvania, cu precădere în rândurile sașilor ardeleni, o constituie memoriile lui Franz Obert, redactate spre finele secolului al XIX-lea și care au o întindere de câteva sute de pagini. Epoca neoabsolutistă este tratată pe o întindere de aproximativ 70 de pagini din acestea, conținând amintiri personale ale autorului despre unele evenimente petrecute în această perioadă, dar și copii ale unor documente de epocă, și, desigur, poezii care însoțesc și ilustrează cele scrise în jurnal.

Una dintre primele chestiuni descrise în jurnalul lui Obert este Dotația națională, decizia prin care, la 22 august 1850, Universitatea Săsească hotărâsește acordarea veniturilor sale, în totalitate, școlilor de pe întinderea *pământului crăiesc*. Dată fiind activitatea didactică a lui Franz Obert, este normal ca această decizie istorică să se reflecte pe o întindere mai mare, descrierea acesteia fiind începută prin inserarea copiei actului original al Universității Săsești.¹⁰ Conform ilustrării, aprobarea acestei decizii de către autorități, peste un an, a provocat o stare de spirit pozitivă în rândurile sașilor ardeleni, mai ales în condițiile în care, chiar în acea perioadă, se dădeau răspunsuri negative la cerințele politice ale națiunii săsești. Acestea din urmă au provocat multă supărare, conform relatării lui Obert, supărare care nu s-a manifestat printr-o rezistență față de autorități, ci prin mobilizarea tuturor forțelor, mai ales în susținerea chestiunilor culturale și bisericești.¹¹

Privitor la aceste „amintiri” ale lui Franz Obert, trebuie subliniat faptul că apar deseori relatări referitoare la starea de spirit a populației, coordonată surprinsă destul de rar în actele private ale contemporanilor și aproape deloc în documentele oficiale. Pentru a ne face însă o imagine cât mai clară asupra realităților de la fața locului, este foarte importantă surprinderea și a acestor detalii, pe care spiritul de observație al autorului, integrat el însuși în simțămintele societății în care trăia, susținut de talentul său poetic și de observare, le remarcă cu o mare acuratețe.

Cele mai interesante descrieri ale lui Franz Obert însă cele ale diferitelor evenimente care au avut loc în condițiile stării de asediu, care consacra amestecul autorităților în toate sferele vieții publice, stare care a avut una dintre cele mai lungi durate din întregul Imperiu, fiind desființată doar spre finele anului 1854. Una dintre trăsăturile cel mai adânc resimțite de către întreaga Transilvanie, dar mai ales de către sași, a fost angajarea într-un număr mare, mai ales după anul 1852, a unor funcționari din alte provincii ale Monarhiei, numiți în popor „galițieni”, și care au devenit repede renumiți prin comportamentul lor în general arogant și disprețuitor. Aceste trăsături erau la fel de dublate și de lipsa de pregătire a acestora.¹²

Un eveniment interesant relatat în paginile „amintirilor” se referă la participarea jandarmilor, a căror omniprezență era o constantă a stării de asediu, și la ceremoniile religioase; astfel, la o slujbă, cumnatul lui Obert, care s-a închinat în timpul unei predici, a fost atenționat de către un jandarm să

¹⁰ ANDJ Sibiu, *Fond personal Franz Obert*, pachetul 11-1, f. 191 (nr. inv. 1280/1850).

¹¹ *Ibidem*, f. 200. În continuarea acestei descrieri, autorul inserează și textul unei circulare neoficiale a comitetului sașilor, Franz von Salmen, în care acesta descrie în culori destul de stridente realitățile politice ale momentului, document care nu se mai regăsește în niciun alt fond de arhivă.

¹² *Ibidem*, f. 209.

stea drept.¹³ Acest abuz a fost reclamat ulterior, însă o eventuală rezolvare s-a încâlcit între meandrele procedurilor legale. Gustul amar provocat de acest incident a fost descris astfel de către autor: „Acest eveniment a fost în ochii mei un indiciu asupra a ceea ce autoritățile erau hotărâte să ne facă, și anume de a crea impresia în viața religioasă a populației că trebuie să se orienteze spre ideile celor care dețin puterea”¹⁴.

Însă, una dintre cele mai adânci impresii asupra stării de asediu a avut-o Obert la Viena, unde starea de spirit amintea „de starea unei păsări sub apăsarea aerului, căreia aerul, devenind din ce în ce mai subțire, îi îngreuna tot mai mult respirația”¹⁵; viața publică sărăcea tot mai mult, iar situația devenea insuportabilă, însă această situație a impulsionat mult solidaritatea și a mobilizat numeroase energii.

O altă poziție importantă o deține și tratarea evoluției chestiunilor bisericesti la sașii ardeleni, pornind de la demersurile legate de introducerea unei noi constituții ecleziastice și până la resentimentele provocate de târăgânarea implementării acestora, fapt care va avea loc doar în anul 1861.¹⁶

Din amintirile poetului Franz Obert nu putea lipsi nici misiunea părintelui iezuit Klinkowström, de origine elvețiană, unul dintre promotorii drepturilor Bisericii Catolice în Imperiu, dar și un aprig adversar al francmasoneriei. Acțiunile lui contra acestei organizații au început în anul 1857, un rezultat fiind sensibilizarea arhiducesei Sophie, mama împăratului, față de pericolele acestei organizații, din care făceau parte numeroși funcționari.¹⁷ Însă la fel de vestite au fost și turneele întreprinse de Klinkowström, care aveau ca scop promovarea cultului catolic, și care nu au ocolit nici Transilvania. Pentru Franz Obert, care a fost martor la activitatea părintelui iezuit la Sighișoara, misiunea acestuia era semnul clar al expansiunii religiei celui care are puterea politică. În acest sens, relatează Obert în memoriile sale, s-au folosit toate „meșteșugurile vorbei” de către iezuiți, făcând o impresie adâncă, ca la slujba lui Klinkowström din Mediaș. Și la Sighișoara predicile acestuia au avut numeroși ascultători, rezultând și unele convertiri, mai ales în cazul căsătoriilor mixte. Însă, conform cunoștinței lui Obert, aceste treceri s-au făcut deseori prin amenințări, ca în cazul unui tâmplar din Sighișoara, care s-a plâns ulterior că soția sa, mama a șase băieți, a fost amenințată de Klinkowström că îi vor muri copiii dacă nu se reîntoarce la catolicism, religie la care a renunțat de dragul soțului său.¹⁸ Desigur, asemenea evenimente, colportate cu mare elan de către locuitori, au adâncit și mai mult nemulțumirile existente. Împotriva misiunii părintelui iezuit, dar și contra unei eventuale stabiliri a iezuiților în Transilvania, a acționat și Obert, alături de întreaga ierarhie evanghelică. Acestuia i-a fost aprobată până și ținerea unei predici în acest sens la Sighișoara contra misiunii iezuite, o inițiativă care se putea solda cu consecințe negative în cazul intervenției autorităților.¹⁹

Spre finele deceniului neoabsolutist, Franz Obert a reușit să evite tocmai o astfel de consecință când, antrenându-se la școală într-o discuție despre bătălia de la Mincio (1859), a spus că libertățile religioase și politice trebuie acordate din nou, fără acestea statul nemaiputând exista în continuare. Aceste cuvinte au fost auzite de un funcționar, care l-a denunțat, însă președintele cercual a hotărât să nu întreprindă nimic; un „preț” al neintervenției acestuia va fi faptul că Obert va trebui să acorde chiar meditații fiicei acestuia.²⁰

Ultimele momente ale controversatului deceniu au fost marcate de numeroase evenimente în rândurile sașilor ardeleni, care erau totodată indicii ale revirimentului, cel puțin pe plan cultural – între care sărbătoarea poetului Schiller a ocupat un loc de frunte și care „nu a fost doar un eveniment

¹³ *Ibidem*, f. 217.

¹⁴ *Ibidem*, f. 218.

¹⁵ *Ibidem*, f. 222.

¹⁶ *Ibidem*, f. 210.

¹⁷ Eduard Winter, *Revolution, Neoabsolutismus und Liberalismus in der Donaumonarchie*, Viena, 1969, p. 97.

¹⁸ ANDJ Sibiu, *Fond familial Franz Obert*, pach. 11-1 (amintirile lui Franz Obert), f. 219.

¹⁹ *Ibidem*, f. 221.

²⁰ *Ibidem*, f. 224.

*literar, ci și totodată unul național*²¹ – care erau menite a reaminti apartenența sașilor la germanitatea culturală.

În cele din urmă a sosit și sfârșitul deceniului neoabsolutist, regim perceput de către sașii ardeleni ca fiind atât de apăsător, mai ales după etapa de maxim reviriment și speranțe de până în anul 1852. În ultimele luni până la Diploma din octombrie „*se acumulas zilnic semnele că absolutismul imperial începe să se clatine în fundamentele sale. Întâlnirile publice lipseau ... însă existau consultații ale asociațiilor existente legal, care nu au fost împiedicate*”²². În acest sens, ca o amintire relevantă în memoria autorului nostru a rămas toastul omului de presă Heinrich Schmidt, rostit în favoarea libertății presei, la care toți ascultătorii au amuțit la început, izbucnind apoi „*într-un fluviu de aplauze*”²³.

În evoluția culturală și spirituală a sașilor ardeleni, figura și activitatea lui Franz Obert joacă un rol important, iar rolul său în acest context trebuie relevat în legătură cu expresia sentimentelor față de chestiunile politice, care transpar din creația sa poetică; importanța sublinierii aportului său capătă conotații și mai importante, dat fiind că în acest an comemorăm 100 de ani de la moartea sa.

Prin creația lui Franz Obert putem descoperi că poezia poate deveni o armă politică; dincolo de caracterul de documente istorice unice al creațiilor sale, aduse publicității mai ales prin intermediul presei, care surprind elemente de psihologie și mentalități colective ce scapă documentelor istorice de epocă care s-au păstrat, ni se deschid valențele poeziei politice ca gen literar, care a avut un rol important în epocă, mai ales în modelarea atitudinilor și conduitelor politice.

Zwischen Politik, Publizistik und Dichtung – Franz Obert (1828-1908)

Zusammenfassung

Die vorliegende Studie befasst sich mit der Persönlichkeit des Lehrers, Publizisten und Dichters Franz Obert. Geboren in Taterloch, nach den beendeten Studien in Leipzig, wird Obert eine rege Tätigkeit, vor allem im Bereich des Lehrwesens, entfalten; sein wichtigster Beitrag waren die von ihm verfassten Schulbücher. Seine publizistische Tätigkeit neben seiner Pionierarbeit beim Kirchen- und Schulblatt, waren die vielen Gedichte, die vor allem politische Themen aus dem Neoabsolutismus behandelten und die vorwiegend nach dem Fall des strengen Regimes veröffentlicht wurden. Durch diese Gedichte gab Obert die Stimmung und die Gefühle der Siebenbürger Sachsen während des Belagerungszustandes wieder; er, als Stimmrohr, betrachtete sich selbst als ein „Verschollener”. Eine noch tiefere Einsicht in die Atmosphäre der umstrittenen zehn Jahre des Bachregimes geben auch die Memoiren des Dichters, die häufig Hintergrundinformationen liefern. Die publizistisch-dichterische Tätigkeit von Franz Obert beweist die Wichtigkeit der Presse in der Mitte des 19. Jahrhunderts, aber auch die Rolle der politisch geprägten Dichtung.

²¹ *Ibidem*, f. 232, 235.

²² Referire mai ales la ședințele Asociației pentru cunoașterea patriei (Landeskundeverein); vezi *Ibidem*, f. 252.

²³ *Ibidem*, f. 253.